

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

Asianajajaliitto kannattaa viraston perustamista ja oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista.

Viraston perustaminen mahdollistaa oikeusapu- ja edunvalvontatoimen nykyistä tehokkaamman ja yhdenmukaisemman kehittämisen sekä toimintojen nykyistä paremman resursoinnin. Oikeusavun hakijoiden kannalta uudistuksen voidaan arvioida tuottavan nykyistä yhdenvertaisempia ja laadukkaampia palveluja.

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Paikalliseen ja alueelliseen sidosryhmäyhteistyöhön viraston perustamisella ja piiriorganisaatiosta luopumisella ei ole vaikutusta. Sidosryhmäyhteistyö on toiminut paikallisella ja alueellisella tasolla vapaamuotoisesti. Valtakunnallisella tasolla sidosryhmäyhteistyön voidaan odottaa paranevan, koska myös monet sidosryhmät toimivat virastotasolla.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyyden periaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

Esteellisyyksien välttämiseksi kaikissa substanssiasioissa päätösvalta on säilytettävä oikeusaputoimistoilla. Oikeusapuhakemusten käsittelyä ei sen vuoksi voida keskittää eikä siirtää virastotasolle. Puhelinneuvonnasta ja chat -palveluista tulisi esteellisyyssyistä luopua. Ei ole tarkoituksenmukaista käyttää niukkoja resursseja palveluihin, joilla ei voida konkreettisesti auttaa avun tarvitsijaa ja joissa esteellisyyden syntymistä on vaikea estää. Esteellistilanteiden hoitamiseksi ja oikeudellisten palvelujen saatavuuden turvaamiseksi tulisi ohjata oikeusapuasiakkaita yksityisille avustajille niissä tapauksissa, joissa asiakas jouduttaisiin muutoin ohjaamaan toisen oikeusaputoimiston asiakkaaksi. Tämä vastaisi pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman tavoitetta kansalaisten palveluiden laadun, sujuvuuden ja saatavuuden parantamisesta.

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

Viraston perustaminen ei vaikuta palvelujen saatavuuteen, mikäli samalla ei vähennetä oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen määrää. Palvelujen yhdenmukaisuuteen viraston perustamisella ja sen puitteissa tapahtuvalla toimintojen kehittämisellä voidaan arvioida olevan myönteinen vaikutus.

5. Pidättekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että viraston johtoryhmässä olisi jäsenenä myös oikeusaputoimistojen toimintaympäristöt ja käytännöt tunteva julkinen oikeusavustaja, joka olisi myös asianajaja. Tämä mahdollistaisi palveluja kehitettäessä välttämättömän käytännön tarpeita ja mahdollisuuksia koskevan tiedon välittymisen suorittavalta tasolta päätöksentekotasolle sekä asiakasnäkökulmien nykyistä paremman huomioon ottamisen.

6. Pidättekö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Asianajajaliitto pitää perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti.

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

Oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen toimitilaratkaisuissa on huomioitava asianajajasalaisuuden asettamat vaatimukset.

Toivonen Milla
Suomen Asianajajaliitto